

УДК 658:330.322:005.21

МЕХАНІЗМ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Череп А.В., д.е.н., професор, Іванова А.Г.

*Запорізький національний університет
Україна, 69600, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 66*

alice.ivanova.09@gmail.com

У статті досліджено теоретико-методологічні основи стратегічного планування інвестиційної діяльності. Надано визначення категорії «інвестиційна діяльність» як основи розвитку вітчизняних підприємств. Зокрема, підкреслено, що при успішній інвестиційній діяльності створюються умови для відновлення, модернізації або переходу на новий рівень розвитку. Водночас, нерентабельний інвестиційний проект загрожує значними витратами або, в найгіршому випадку, банкрутством. Саме для уникнення негативних наслідків та для досягнення бажаних результатів підприємства розробляють план здійснення інвестиційної діяльності. Показано, що незважаючи на те, що процес планування інвестиційної діяльності на підприємстві обов'язково включає створення цілого ряду дрібніших планів, кожен з яких конкретизує попередній, саме стратегічне планування займає провідне місце, оскільки має на меті максимізацію ринкової вартості компанії та підвищення її виробничого потенціалу. Відповідно до цього в статті розглянуто механізм здійснення стратегічного інвестиційного планування. Доведено, що стратегічне планування – це важкий та трудомісткий процес, при здійсненні якого необхідно дотримуватися таких принципів, як цілевстановлення (усі заходи спрямовані на досягнення головної цілі функціонування підприємства), багатоваріантність, альтернативність, безперервність, послідовність, наукова обґрунтованість, гнучкість та реалістичність. Визначено головні цілі, правила та основні етапи побудови успішного стратегічного плану в інвестиційній сфері підприємств в умовах сьогодення.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна діяльність, стратегічне планування.

МЕХАНИЗМ СТРАТЕГИЧЕСКОГО ПЛАНИРОВАНИЯ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НА ПРЕДПРИЯТИИ

Череп А.В., д.э.н., профессор, Иванова А.Г.

*Запорожский национальный университет
Украина, 69600. г. Запорожье, ул. Жуковского, 66*

В статье исследованы теоретико-методологические основы стратегического планирования инвестиционной деятельности. Дается определение категории «инвестиционная деятельность» как основы развития отечественных предприятий. В частности подчеркнута, что при успешной инвестиционной деятельности создаются условия для восстановления, модернизации или перехода на новый уровень развития. В то же время, нерентабельный инвестиционный проект грозит значительными расходами или, в худшем случае, банкротством. Именно во избежание негативных последствий и для достижения желаемых результатов предприятия разрабатывают план осуществления инвестиционной деятельности. Показано, что несмотря на то, что процесс планирования инвестиционной деятельности на предприятии обязательно включает в себя создание целого ряда более мелких планов, каждый из которых конкретизирует предыдущий, именно стратегическое планирование занимает ведущее место, поскольку имеет целью максимизацию рыночной стоимости компании и повышение ее производственного потенциала. В связи с этим в статье рассмотрен механизм осуществления стратегического инвестиционного планирования. Доказано, что стратегическое планирование – это тяжелый и трудоемкий процесс, при осуществлении которого необходимо придерживаться таких принципов, как целепостановка (все мероприятия направлены на достижение главной цели функционирования предприятия), вариативность, альтернативность, непрерывность, последовательность, научная обоснованность, гибкость и реалистичность. Определены главные цели, правила и основные этапы построения успешного стратегического плана в инвестиционной сфере предприятий в современных условиях.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционная деятельность, стратегическое планирование.

MECHANISM OF STRATEGIC PLANNING OF INVESTMENT ACTIVITIES AT ENTERPRISE

Cherep A.V., PhD., in Economics, professor, Ivanova A.G.

*Zaporizhzhya National University
Ukraine, 69600, Zaporizhzhya, Zhukovsky str., 66*

In the article the theoretical and methodological foundations of the strategic plan for innovation and dignity are introduced. The definition of the category "investment activity" as the basis for the development of domestic enterprises

is given. In particular, it is emphasized that when successful investment activity creates conditions for restoration, modernization or transition to a new level of development. At the same time, an unprofitable investment project is facing significant costs or, at worst, a bankruptcy. It is precisely in order to avoid negative consequences and to achieve the desired results of the enterprise, develop a plan for the implementation of investment activities. It has been shown that despite the fact that the planning process of investment activity at the enterprise necessarily involves the creation of a number of smaller plans, each of which specifies the previous one, namely, strategic planning occupies a leading position, since it aims to maximize the market value of the company and increase its production potential. In accordance with this, the article considers the mechanism of implementation of strategic investment planning. Strategic planning is proved to be a difficult and time-consuming process, in which it is necessary to adhere to principles such as goal setting (all activities aimed at achieving the main goal of the company's operation), variability, alternatives, continuity, consistency, scientific validity, flexibility and realism. The goals, rules and main stages of building a successful strategic plan in the investment sphere of enterprises are defined at the present stage.

Key words: investments, investment planning, strategic plan.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Сьогодні доводиться констатувати, що економіка України характеризується масштабними змінами як зовнішнього, так і внутрішнього середовища ведення господарства. Конкуренція серед підприємств максимально загострилася, оскільки «виживає сильніший». Економічна стійкість підприємств визначається, між іншим, темпами та масштабами здійснення інвестиційної діяльності (ІД), оскільки саме вона дозволяє вчасно та швидко реагувати на нові умови конкурентної боротьби завдяки впровадженню в життя різноманітних нововведень. Ці тенденції підкреслюють важливість та необхідність ІД на вітчизняних підприємствах. Відповідно, це вимагає адаптації суб'єктів господарювання до нових умов, а їх здатність до змін залежить від ефективності системи управління, провідною ланкою якого виступає планування.

Отже, необхідність подальшого дослідження планування ІД суб'єктів господарювання пов'язана з тим, що саме інвестиційне планування виступає основою забезпечення підприємств інвестиційними ресурсами та підвищення ефективності ІД в майбутньому.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідженню економічної сутності планування інвестиційної діяльності присвятили свої роботи такі вітчизняні та зарубіжні вчені: А. Адаменко [1], І. Бланк [2], А. Богатирьов, А. Бутенко, І. Відоменко, М. Горохов, Н. Демчук, С. Касько, С. Кован [6], І. Кузнєцова, В. Малев, А. Пересада, О. Пилипак, А. Ряховська [6] Г. Скрипник [4], О. Суслов, О. Удалих, В. Шевчук, Л. Штанько. Однак у працях цих авторів дослідження особливостей стратегічного інвестиційного планування на вітчизняних підприємствах у реаліях сьогодення не досить широко розглянуто, що підтверджує необхідність проведення подальших досліджень в цьому напрямку.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є формування теоретико-методологічних засад стратегічного планування інвестиційної діяльності та обґрунтування необхідності його використання на підприємствах в сучасних умовах господарювання.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Життєдіяльність будь-якого підприємства тією чи іншою мірою пов'язана з інвестиціями, оскільки вони є необхідною умовою розвитку та зростання компанії.

Інвестиційна діяльність підприємства являє собою сферу економічної діяльності підприємств, спрямовану на їх перспективний розвиток, в межах якої відбуваються планування, організація і управління процесом вкладення власних або залучених активів в різні об'єкти підприємницької та іншої діяльності для створення різноманітних активів, отримання прибутку або досягнення іншого корисного ефекту.

При позитивній взаємодії ІД з окремими елементами підприємства вона відновлює та модернізує їх, відтворює втрачені елементи і породжує нові. Унаслідок цього компанія або

відновлює свої втрачені переваги (переходить від стадії спаду до стадії зростання), або виходить на новий рівень розвитку [2].

Однак часто трапляються й негативного впливу ІД на підприємство, коли реалізований інвестиційний проект виявляється нерентабельним або ж (внаслідок впливу якихось зовнішніх чинників) неможливим до виконання, а вже зроблені витрати на його реалізацію списуються на непокритий збиток компанії. Наслідком цього може бути навіть банкрутство підприємства.

Для того, щоб негативні наслідки від здійснення інвестиційної діяльності звести до мінімуму, а позитивні ефекти максимізувати, на підприємстві формується та впроваджується процедура постійного планування інвестиційної діяльності.

Планування інвестиційної діяльності – це процедура створення шляхом аналізу та розробки найбільш ефективних інвестиційних процесів, вибору оптимальних об'єктів інвестування, розрахунку необхідної інвестиційної суми та термінів вкладень. Планування інвестицій – прогноз найбільш вдалого вкладання коштів, що, своєю чергою, є одним із найскладніших завдань в управлінні підприємством.

Якщо звернути увагу на саму сутність поняття інвестиції, то це залучення накопиченого капіталу в реальну економіку. Завдання як зробити це найбільш дешево і ефективно, вирішує процедура планування.

Процес планування ІД підприємства передбачає створення цілого ряду дрібніших планів, кожен з яких вирішує індивідуальне завдання:

- стратегічний план (найбільш масивний за обсягом змісту і важливий документ, який формулює всі основні цілі суб'єкта, які він планує досягти в процесі інвестицій, терміни досягнення, необхідні ресурси, суб'єкти виконання і т.п.);
- концептуальний план (стосовно завдань інвестиційних проектів виявляються і розглядаються всі можливі варіанти їх вирішення, організації процесу на виробництві, аналізуються всі сильні і слабкі сторони можливих рішень);
- поточний план (конкретизація в термінах, необхідних ресурсах, організація співпраці між учасниками проекту);
- оперативний план (детальний план, характеризується детальністю дій щодо ведення інвестиційної діяльності на найбільш коротких часових проміжках).

Для того, щоб процес планування був успішним, необхідно дотримуватися певних правил:

- інвестиційний план розробляється на основі стратегії розвитку підприємства;
- інвестиції доцільні, якщо покривають темпи інфляції;
- необхідно враховувати додаткові витрати на всіх етапах проекту;
- потрібно також враховувати кваліфікацію робочого персоналу, а ще фінансові, технологічні можливості компанії (йдеться про те, чи зможе організація реалізувати задумане?);
- треба уникати використання взаємовиключних проектів (проекти, які спрямовані на вирішення однієї й тієї самої проблеми);
- необхідно досягати виключення або мінімізації впливу зовнішніх і внутрішніх факторів на процес інвестування;
- треба проводити аналіз і дослідження кон'юнктури ринків майбутніх проектів;
- по можливості на етапі планування необхідно виявити всі потенційні проблеми щодо реалізації інвестицій і знайти способи їх вирішення;

- передбачається використання більш складних розрахунків і рівнів планування, а також залучення сучасного програмного забезпечення і новітніх математичних методів розрахунку.

Взагалі, планування ІД виступає єдиною ланкою між поточним станом підприємства і станом, в якому воно має знаходитися на кінець часового періоду. До речі, останній може становити від 3-х до 15-ти років, все залежить від розміру підприємства та його належності до певної галузі народного господарства.

Так, проведені дослідження свідчать, що інституційні інвестори – інвестиційні фонди та компанії, – як правило, планують свою інвестиційну діяльність на максимальний період – до 15 років; підприємства та фірми, що працюють у сфері виробництва та у видобувних галузях, здійснюють планування на менші терміни – від 5 до 10 років; а компанії та фірми, чия діяльність пов'язана зі сферою виробництва споживчих товарів або торгівлею, застосовують систему планування на термін до 5 років.

Необхідно зазначити, що найважливіше значення в системі планування має саме стратегічне планування інвестиційної діяльності, яке переслідує ряд цілей:

- максимізація ринкової вартості компанії і доходів її власників;
- підвищення виробничо-економічного потенціалу компанії в довгостроковому аспекті;
- збільшення ефективності інвестиційних вкладень компанії;
- моніторинг впливу інвестиційної діяльності на фінансову стійкість, ліквідність і платоспроможність компанії і його подальше управління;
- максимізація позитивної чистої поточної вартості інвестиційних проектів;
- оптимізація джерел фінансування інвестицій;
- мінімізація й управління інвестиційними ризиками.

Процедура стратегічного планування ІД складається із кількох взаємопов'язаних етапів.

Етап 1. Аналіз та оцінка зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства (результат: інформація про інвестиційний клімат у державі, інвестиційну привабливість галузі економіки, у якій функціонує підприємство, а також дані про рівень розвитку підприємства).

Етап 2. Визначення стратегічних цілей ІД (результат: вибір найефективніших напрямів фінансування та визначення бажаних параметрів, що дозволять направляти та оцінювати інвестиційну діяльність у перспективі).

Етап 3. Стратегічний аналіз та визначення стратегічних альтернатив (результат: порівняння інвестиційних потреб підприємства і його інвестиційних можливостей, та, на основі цього, формування декількох альтернатив розвитку подій).

Етап 4. Вибір стратегії інвестиційної діяльності (результат: підприємство визначає напрям інвестування в межах обраної стратегії – концентрація (зосередження інвестицій в одному регіоні або галузі) або диверсифікація (розміщення інвестицій у різних регіонах або галузях з метою їх захисту від неспецифічних інвестиційних ризиків).

Етап 5. Підготовка остаточного стратегічного плану ІД (результат: документ, у якому містяться основні стратегічні напрями інвестиційної діяльності, її форми, джерела фінансування ІД у перспективному періоді) [5].

ВИСНОВКИ

Виробничо-господарська діяльність будь-якого підприємства обов'язково пов'язана з інвестиційною діяльністю. Необхідною умовою структурної перебудови та економічного зростання є нарощування обсягу та підвищення ефективності інвестицій у створення нових та вдосконалення діючих основних фондів та виробництв, у матеріальні та нематеріальні

активи. Проведення успішної інвестиційної діяльності неможливе без стратегічного планування, що являє собою складний і трудомісткий процес, у якому необхідно враховувати безліч фактів, які впливають на прийняття рішення. З урахуванням розглянутих у статті правил та при збереженні послідовності розробки плану, підприємство може розробити такий стратегічний план здійснення інвестиційної діяльності, який забезпечить досягнення максимально позитивного ефекту в задані проміжки часу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Адаменко А.П. Стратегічне планування інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств. *Фінансовий простір*. 2013. № 3 (11). С. 125–129.
2. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент: учеб. курс. 2-е изд., перераб. и доп. Киев : Эльга, Ника-Центр, 2007. 521 с.
3. Болдырев Д.С. Организация стратегического планирования инвестиционной деятельности как основного инструмента развития предприятия. *Инновации и инвестиции*. 2013. № 1(304). С. 32–43.
4. Скрипник Г.О., Гераймович В.Л. Інвестування. навч. посіб. Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. Київ : Компринт, 2015. 307 с.
5. Демчук Н.І. Стратегічне планування інвестиційної діяльності харчових підприємств. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2013. № 4. С. 75–78.
6. Кован С.Е. Теория антикризисного управления предприятием [под ред. А.Н. Ряховской]. Москва : КНОРУС, 2009. 160 с.

REFERENCES

1. Adamenko, A.P. (2013), “Strategic planning of investment activity of agricultural enterprises”, *Financial space*, no. 3 (11), pp. 125–129.
2. Blank, I.A. (2007), “Investment management”: stud. course, Elga Nika-Center, Kyiv, Ukraine.
3. Boldyrev, D.S. (2013), “Organization of strategic planning of investment activity as the main instrument of enterprise development”, *Innovations and investments*, no. 1 (304), pp. 32–43.
4. Skrypnyk, G.O. and Geraimovich, V.L. (2015), “Investing”. Tutorial. *National Unities of biological resources and natural resources of Ukraine*, Comprint, Kyiv, Ukraine.
5. Demchuk, N.I. (2013) “Strategic planning of investment activity of food businesses”, *Bulletin of the Poltava State Agrarian Academy*, no. 4, pp. 75–78.
6. Kovan, S.E. and Riakhovskoy, A.N. (2009), “Theory of anti-crisis management by the enterprise”, KNOROUS, Moscow, Russia.

УДК 338.45:330.123.7(477.64)

ОСНОВНИ ЗАСОБИ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА ПРОБЛЕМИ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ

Череп О.Г., к.е.н., доцент, Синьоока Д.В.

Запорізький національний університет
Україна, 69000, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 66

daria19synioka@gmail.com

Одним із найважливіших факторів збільшення обсягу виробництва є наявність основних засобів, їх технічний стан і рівень забезпеченості, який безпосередньо впливає на техніко-економічні показники, зниження собівартості продукції і фінансовий результат фірми. Досліджено сутність, класифікацію проблеми використання та особливості основних засобів на промислових підприємствах Запорізької області. Опрацьовано дослідження та публікації вітчизняних авторів, у яких розглядається поняття основних засобів. Із праць дослідження виділено основні підходи до визначення сутності основних засобів промислових підприємств. Основні засоби – це засоби праці (будівлі, споруди, машини і механізми, інвентар, транспортні